

Što je znanost [na margini]

A to što se čini da očito niječe <Aristotel> da su znanosti sjećanja duše, u drugoj knjizi *Analitike*, u 21. poglavlju i u trećoj knjizi *Analitike*, u 1. poglavlju – to ćemo srušiti na temelju njegovih najvažnijih učenja.²¹ Naime, znanost nije drugo do znanje i neka spoznaja razuma, tj. onog dijela duše – kako on sam uči u 1. knjizi *O duši*, u 4. poglavlju – kojim duša spoznaje i misli, ὅ γινώσκει τε ἡ ψυχὴ καὶ φρονεῖ.²²

Taj dio duše naziva νοῦς, um ili razum. Naime, malo kasnije stoji: »Dakle, tako nazvan razum duše (a zovem razumom ono čime duša razumijeva i prosuđuje) nije ništa u zbiljnosti, prije nego razumijeva.« Ali kako to može biti da nešto prije djeluje, nego postoji? Djelovanje je akcident, a akcident je nužno u supstanciji, nužno je, dakle, da supstancija prethodi djelovanju, kako, dakle, nije ništa, prije nego razabire? Zatim, taj je um ὁ δὲ νοῦς χωριστός, odvojen,²³ a ako je odvojen, kako je ništa aktualno, prije nego razumijeva? Besmislenog li proturječja! I odvojen je zaista, jer je božanski, kako kaže u 2. knjizi *O rađanju životinja*, u 3. poglavlju. »Preostaje pak da samo razum dolazi izvana i da je jedino on božanski.« Budući da je on božanski, kako nije ništa aktualno: budući da izvana dolazi u sjeme, kako to da nije ništa aktualno; ako: »U njegovoj djelatnosti nema udjela tjelesna djelatnost«, ako: »Tijelo rađanja kojim se prenosi sjeme duševnog počela postoji odvojeno od tijela u svih onih bića u kojima je sadržano nešto božansko; takav je onaj koji se zove razum.«; ako je, kažem, um božanski, ako njegova djelatnost nema ništa

²¹ Usp. ARIST. A Pr. 67a. 21 – 27 i A Po. 71a. 29 – 30; Po današnjoj podjeli *Prva* i *Druge analitike* ima svaka za sebe dvije knjige, dakle treća knjiga *Analitike* ne postoji. Prvo poglavlje treće knjige *Analitike*, kako citira Petrić, u stvari je prvo poglavlje prve knjige *Druge analitike*.

²² Usp. ARIST. de An. 429a.10 – 11.

²³ Usp. ARIST. de An. 429b 5.